

N 340, vlot en veilig door de Vechtstreek

Planstudie PlanMER N 340 Zwolle- Ommen

Voortoets Natuurbeschermingswet

Januari 2009

Colofon

Datum

Januari 2009

Auteur:

Alex Tabak

Reinate Bruins Slot

Beno Koolstra

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

www.provincie.overijssel.nl/N340

N340@overijssel.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Wettelijk kader	5
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	5
2.2	De habitattoets	6
3	Huidige situatie	9
3.1	Ligging van de Natura 2000-gebieden	9
3.2	Natura 2000-gebied uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	9
3.2.1	Gebiedsbeschrijving	9
3.2.2	Instandhoudingsdoelstellingen	10
3.2.3	Voorkomen habitattypen en soorten	11
3.3	Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied	11
3.3.1	Gebiedsbeschrijving	11
3.3.2	Instandhoudingsdoelstellingen	12
3.3.3	Voorkomen habitattypen en soorten	13
4	Effectbeschrijving	15
4.1	Te verwachten effecten	15
4.2	Effecten	15
4.2.1	Gevoeligheid voor storende factoren	15
4.2.2	Verstoring door geluid	17
4.2.3	Verstoring door licht	18
4.2.4	Vermesting	18
4.3	Beoordeling effecten	20
5	Conclusie	22
5.1	Conclusies	22
5.2	Aanbevelingen	22
6	Bronnen	23

1 Inleiding

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel wil de provinciale weg N 340 van Zwolle naar Ommen inrichten als een stroomweg met een maximumsnelheid van 100 km/uur. In het kader van deze activiteit wordt een m.e.r.-procedure doorlopen. Deze Voortoets maakt onderdeel uit van het Plan-MER dat in het kader van deze procedure is opgesteld.

Het tracé ligt in de nabijheid van twee Natura 2000-gebieden: “Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht” en “Vecht- en Beneden-Reggegebied”. Aangezien er nog geen voorkeursalternatief bekend is, wordt deze Voortoets uitgevoerd voor het worstcase scenario bestaande uit een inschatting van de grootste effecten per aspect van de verschillende varianten.

Deze Voortoets onderzoekt de mogelijk negatieve effecten van het plan op natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. In het navolgende worden allereerst de juridische kaders beschreven waarbinnen deze Voortoets wordt uitgevoerd (Hoofdstuk 2). Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een beschrijving gegeven van beide Natura 2000-gebieden. In hoofdstuk 4 wordt beschreven welke effecten op de Natura 2000-gebieden op kunnen treden en hoe groot deze effecten kunnen zijn. De conclusies van deze Voortoets zijn in hoofdstuk 5 beschreven.

Er wordt een omschrijving gemaakt van de kenmerkende soorten en habitattypen. De mogelijke gevolgen van de plannen op deze natuurwaarden worden benoemd. Uit de resultaten van de Voortoets is te bepalen of eventueel vervolgonderzoek noodzakelijk is en welke onderdelen hierin aan bod moeten komen.

In deze Voortoets wordt geen beschrijving gegeven van het plangebied en de geplande ingrepen: deze zijn uitvoerig beschreven in het Plan-MER waar deze Voortoets een bijlage van is.

2 Wettelijk kader

2.1 **Natuurbeschermingswet 1998**

Algemeen

Op grond van de Natuurbeschermingswet zijn verschillende categorieën beschermde natuurgebieden aangewezen of in procedure van aanwijzing: Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden en de voormalige Beschermde Natuurmonumenten (deze laatste alleen voor zover die samenvallen met een Vogel- of Habitatrichtlijngebied). Samen vormen deze gebieden in heel Europa het internationale netwerk Natura 2000. In het studiegebied liggen twee een Natura 2000-gebieden, te weten "Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht" en "Vecht- en Beneden-Reggegebied". Uiterwaarden Zwartewater en Vecht is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Vecht en Beneden-Regge is alleen aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Binnen de begrenzing van beide gebieden ligt een (voormalig) Beschermde Natuurmonument waarvan de te beschermen waarden in de respectievelijke aanwijzingsbesluiten worden overgenomen.

Aanwijzingsbesluiten

De Nederlandse Vogelrichtlijngebieden zijn allemaal aangewezen, de Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld bij de Europese Commissie. Momenteel werkt de Nederlandse overheid aan de aanwijzing van deze gebieden. Daar waar overlap is tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden wordt de gezamenlijke aanwijzing in één document gepubliceerd. In veel gevallen zijn ook kleine wijzigingen ten aanzien van de Vogelrichtlijn doorgevoerd. Echter zolang de aanwijzing nog niet definitief is, zijn de oorspronkelijke Vogelrichtlijnaanwijzingen nog juridisch bindend. Inmiddels is uit jurisprudentie van de Raad van State wel gebleken dat van de nieuwe ontwerp aanwijzingsbesluiten wel schaduwwerking uit gaat. Dit betekent dat, hangende de definitieve aanwijzing, de beoordeling van de gevolgen van een plan of project wordt uitgevoerd op basis van de soorten en habitats die in de oorspronkelijke en nieuwe aanwijzingsbesluiten staan. In februari 2008 heeft het Ministerie van LNV besloten met de definitieve aanwijzing van een groot deel van de Natura 2000-gebieden te wachten totdat de beheerplannen in een vergevorderd stadium zijn.

Natuurbeschermingswet van kracht?

Het deel van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht waarop de meeste effecten optreden (het deel ten oosten van de A28), is alleen aangemeld onder de Habitatrichtlijn en is niet al aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Dat betekent dat het Natura 2000-gebied voor dit deel nog niet definitief is aangewezen. Habitatrichtlijngebieden kunnen tot het moment van definitieve aanwijzing niet gezien worden als een gebied in de zin van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet en vallen derhalve ook niet onder het beschermingsregime van die wet.

Voor Habitatrichtlijngebieden die samenvallen met een (wel aangewezen) Vogelrichtlijngebied kan, middels richtlijnconforme interpretatie, wel getoetst worden binnen de kaders van de Natuurbeschermingswet. Het is onduidelijk hoe om te gaan met de Natura 2000-gebieden waarvan de begrenzing van de Vogel- en Habitatrichtlijnen slechts deels overlappen. Zeker is dat voor het deel waar Vogel- en Habitatrichtlijnen samenvallen richtlijnconforme interpretatie mogelijk is. Voor die delen van gebieden waar de begrenzing niet geheel samenvalt, en er delen alleen aangemeld zijn als Habitatrichtlijngebied, is het onduidelijk of voor die delen richtlijnconforme interpretatie is toegestaan. De jurisprudentie lijkt dit uit te sluiten. In de praktijk worden er wel Natuurbeschermingswetvergunningen verleend voor plannen met ondermeer effecten op een gebiedsdeel dat alleen is aangemeld als Habitatrichtlijngebied.

Voor het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden-Regge geldt dat het alleen is aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Het is geen Vogelrichtlijngebied, enkele delen zijn echter wel (voormalig) Beschermde Natuurmonument. Ook hier is het de vraag of richtlijnconforme interpretatie daardoor mogelijk is. Aangezien slechts een zeer klein deel van het gebied de status van Beschermde Natuurmonument heeft, zal dit niet mogelijk zijn, en kan de Natuurbeschermingswet niet op het hele gebied van toepassing worden verklaard. De delen die nu formeel nog de status van Beschermde Natuurmonument hebben, moeten daarmee getoetst worden aan de bepalingen van art. 16 van de Natuurbeschermingswet.

Voor de feitelijke effectbepaling en -beoordeling maakt dit weinig verschil omdat het toetsings- en beoordelingskader van de Habitatrichtlijn en Natuurbeschermingswet vrijwel geheel overeen komen. Pas bij het aanvragen van een eventueel benodigde vergunning wordt dit onderscheid relevant. In het vervolg van deze studie wordt daarom niet verder bij dit onderscheid stilgestaan.

2.2 De habitattoets

Alhoewel in de wet het begrip 'habitattoets' niet voorkomt, wordt dit begrip in de praktijk veel gebruikt om de verschillende procedures te benoemen die beschreven staan in artikel 19d t/m 19ka van de Natuurbeschermingswet. In deze paragraaf komen allereerst het doel en de strekking van de habitattoets aan bod. Daarna volgen de hiermee samenhangende belangrijke onderwerpen met een korte toelichting.

De habitattoets dient om vast te stellen of, en zo ja, onder welke voorwaarden, menselijke activiteiten in en rondom een Natura 2000-gebied kan worden toegelaten. Meer concreet heeft de habitattoets de volgende twee oogmerken:

1. Zekerheid bieden dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast.
2. Zekerheid bieden dat een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten, dan wel de verstoring van soorten, niet optreedt.

Het in de habitattoets vastgelegde voorzorgsbeginsel (artikel 19d en 19f) is belangrijk, omdat hiermee aantasting van beschermde gebieden op efficiënte wijze kan worden voorkomen. Dit voorzorgsbeginsel houdt in dat voordat aan een plan of project toestemming wordt verleend, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten daarvan die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van een beschermd gebied in gevaar kunnen brengen, moeten worden onderzocht. Zo kan worden vastgesteld of de kwaliteit van de natuurlijke habitats en/of habitats van soorten verslechtert of dat soorten worden verstoord, of dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast.

Wat zijn 'natuurlijke kenmerken'?

Het begrip 'natuurlijke kenmerken' moet worden gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied: ze hebben te maken met de ecologische functies. De natuurlijke kenmerken worden geacht een gebied te karakteriseren dat gaaf en in ecologisch opzicht 'volledig' is. In een dynamisch perspectief impliceert dit ook dat het betrokken ecosysteem 'resistent' is (dat wil zeggen dat het zich na een verstoring kan herstellen) en het vermogen bezit zich te ontwikkelen in een voor de instandhouding ervan gunstige zin.

De Habitattoets bestaat uit een aantal onderdelen. De eerste stap is de oriëntatiefase of Voortoets. Als er kans is op effecten wordt deze gevolgd door een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende Beoordeling.

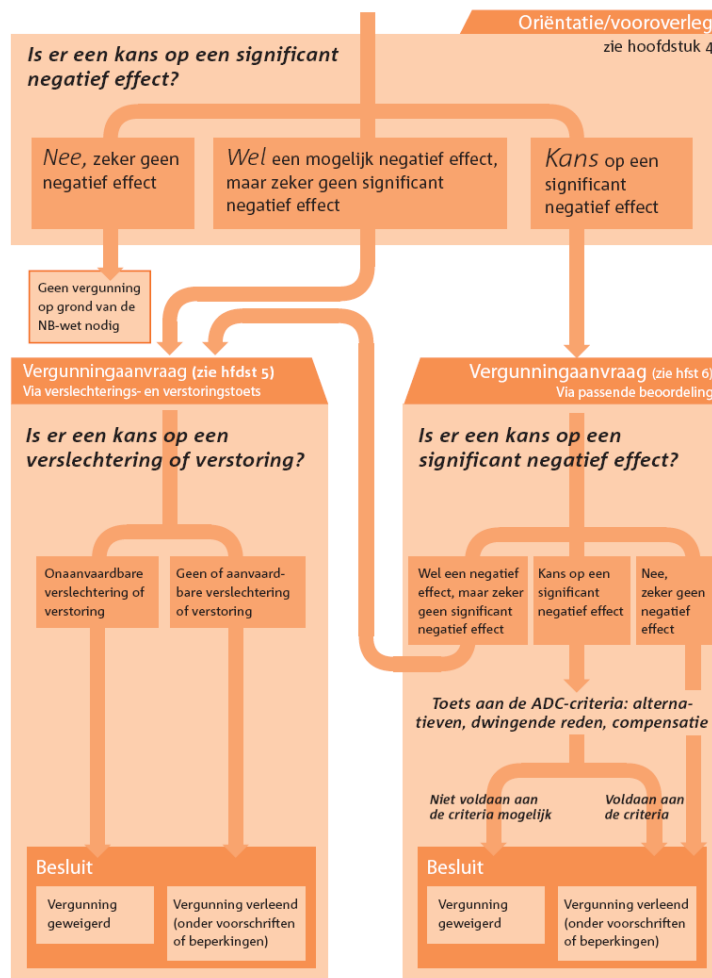
Voortoets / Oriëntatiefase

De Voortoets is feitelijk een soort 'rangeerterrein' waarin wordt bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen. Vaak vindt tijdens deze fase vooroverleg plaats tussen de initiatiefnemer en het Bevoegd Gezag. De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Dat is het geval als op grond van objectieve gegevens niet valt uit te sluiten dat het project of de andere handeling significante gevolgen heeft of kan hebben voor de natuurwaarden van het gebied. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde Verslechtings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende Beoordeling vereist.

In de onder 2 en 3 bedoelde gevallen volgt op de Voortoets een vergunningaanvraag door de initiatiefnemer.

Project of handeling

Afbeelding 2.1

Stroomschema Natuurbeschermingswet

Bron: Handreiking Nb-wet, ministerie van LNV.

Verslechtings- en verstoringstoets

Bij de verslechtings- en verstoringstoets (VV-toets) dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstorend effect hebben op soorten. Indien deze verslechtering of verstoring niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is, kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen). Indien de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering of verstoring onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het

Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen.

Passende Beoordeling

Bij een Passende Beoordeling (PB) komt in meer detail de hoofdvraag uit de oriëntatiefase terug: is er een kans op een significant negatief effect? De antwoorden zijn hierbij dezelfde; de vervolgstappen wijken echter deels af:

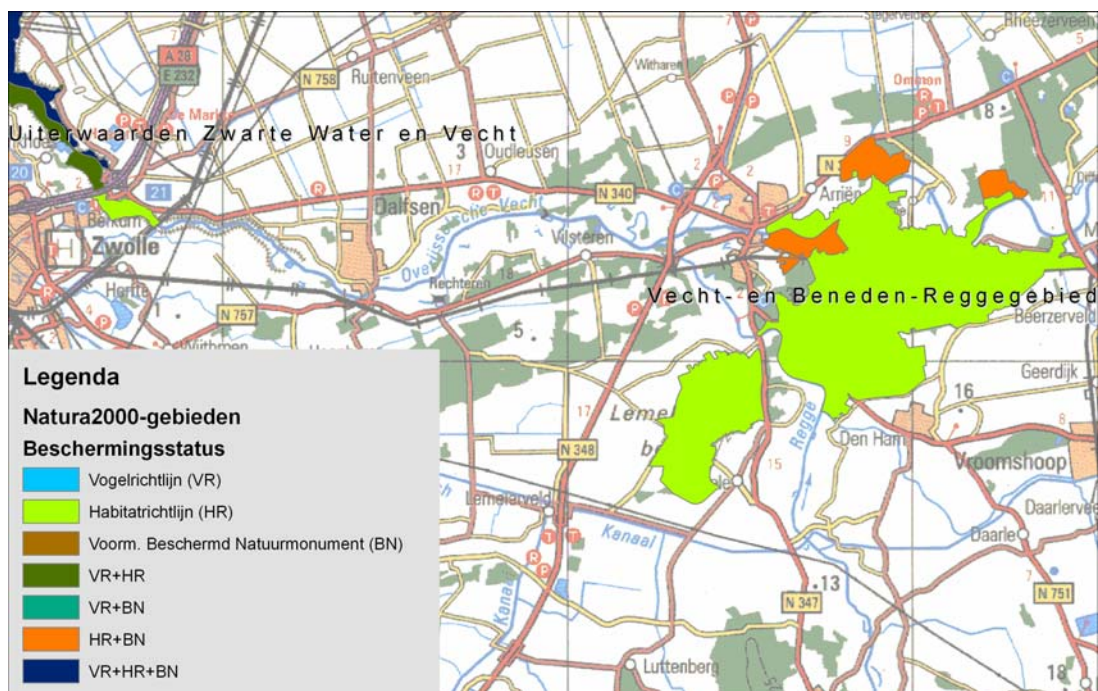
1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat de vergunning op grond van de Nb-wet verleend kan worden.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat de Passende Beoordeling kan worden afgesloten en dat wordt 'teruggeschakeld' naar de verslechterings- en verstoringstoets (omdat er wel sprake kan zijn van een mogelijk negatief effect).
3. Er is een kans op een significant negatief effect, dat wil zeggen de zekerheid bestaat niet dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn. Na deze conclusie uit de Passende Beoordeling dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria:
 - Zijn er geen Alternatieven?
 - Is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
 - Zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

Uit deze rapportage zal blijken of een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende Beoordeling noodzakelijk zijn voor de opwaardering van de N 340.

3 Huidige situatie

3.1 Ligging van de Natura 2000-gebieden

In de onderstaande figuur is de ligging van beide gebieden ten opzicht van de N 340 afgebeeld.

3.2 Natura 2000-gebied uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

3.2.1 Gebiedsbeschrijving

Een deel van de uiterwaarden van het gebied Zwarte Water en Vecht wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. In de buitendijkse graslanden (de uiterwaarden) zijn strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes te vinden. De oevers van de zomerdijk zijn veelal begroeid met riet, ruigte of wilgenstruweel. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor op de lagere delen van de oeverlanden.

Dit gebied herbergt veel soortenrijke dotterbloem- en kievitbloemhooilanden (respectievelijk 15,5 hectare en circa 23,5 hectare). Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutooibosjes en relictten van blauwgraslanden voor. De relictten van blauwgraslanden zijn overblijfselen van eertijds zeer waardevolle en goed ontwikkelde vegetaties waarin soorten als blonde zegge, knotszegge en parnassia voorkwamen. Tegenwoordig bestaat het grootste deel uit sterk verzuurde vormen waarin de kenmerkende soorten veelal ontbreken.

Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde Glanshaverhooilanden voor. Het grootste deel bestaat echter uit rompgemeenschappen. Lokaal zijn abelen-iepenbossen (< 2 hectare) te vinden.

3.2.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Kwalificerende waarden Habitatrichtlijn	Doelstelling kwaliteit (leefgebied)
Habitattypen	
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>
H6430 Ruigten en zomen	=
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	=
H91F0 Droge hardhoutbossen	>
Soorten	
H1134 Bittervoorn	=
H1149 Kleine modderkruiper	=

Kwalificerende waarden Vogelrichtlijn	Doelstelling kwaliteit (leefgebied)
Broedvogels	
A021 Roerdomp	>
A119 Porseleinhoen	=
A122 Kwartelkoning	=
A197 Zwarte stern	>
A298 Grote karekiet	>
Niet-broedvogels	
A037 Kleine zwaan	=
A041 Kolgans	=
A050 Smient	=
A054 Pijlstaart	=
A056 Slobbeend	=
A125 Meerkoet	=
A156 Grutto	=

Waarden Beschermd Natuurmonument

Groot aantal plantengezelschappen en het naast elkaar voorkomen van plantengezelschappen in relatief klein gebied

Voorkomen van de zeldzame kievitsbloem

Rechteroever vormt onderdeel van de nog weinig resterende groeiplaatsen van deze plant in West-Europa

Ornithologische betekenis

Abiotische factoren als geomorfologische structuur, opbouw bodem, waterhuishouding en periodieke inundatie

Bron: Ontwerp aanwijzingsbesluit zoals gepubliceerd op www.minInv.nl

3.2.3 Voorkomen habitattypen en soorten

Habitattypen

De exacte ligging van de habitattypen in het gebied is niet bekend. Aan de hand van de concepthabitatkaart van de provincie Overijssel blijkt dat het habitatype H6510B, Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (Subtype met Grote vossenstaart; in dit geval kievitsbloemhooiland) in de omgeving van de ingreep voorkomt (afbeelding 3.1).

De overige habitattypen komen niet in de directe omgeving van de ingrepen voor:

- H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden;
- H6430 Ruigten en zomen;
- H91F0 Droge hardhoutbossen.

Habitatrichtlijnsoorten

Bittervoorn en kleine modderkruiper

De gegevens zijn ontleend aan het digitale bestand dat ten grondslag heeft gelegen aan de "Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in Overijssel". De gegevens zijn van de periode 1980-2001. Het betreft kilometerhokgegevens die geen informatie leveren over exacte locaties van voorkomen. Deze verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de kleine modderkruiper binnen de directe invloedssfeer van de ingreep. Gezien het algemeen voorkomen van de bittervoorn in Noordwest Overijssel kan het voorkomen van deze soort binnen de invloedssfeer van het de ingreep niet worden uitgesloten.

Vogelrichtlijnsoorten

Broedvogels

In dit stadium is er nog geen aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van kwalificerende broedvogels en niet-broedvogels binnen de invloedssfeer van de ingreep. Bekend is echter dat de Grote karekiet en Roerdomp zeker niet in de invloedssfeer van het tracé voorkomen. Deze soorten zijn gebonden aan (overjarig) riet wat daar niet voorkomt. De overige kwalificerende broedvogelsoorten (Zwarte stern, Porseleinhoen en Kwartelkoning) komt ook zeker niet de invloedssfeer van het tracé voor.

Niet-broedvogels

De niet-broedvogelsoorten (die vooral in het winterseizoen in het gebied aanwezig zijn) komen naar verwachting allen voor in de uiterwaard van de Vecht, binnen het beïnvloedingsgebied van het tracé.

3.3 Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied

3.3.1 Gebiedsbeschrijving

Het gebied Vecht en Beneden-Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtipes voor. De Overijsselse Vecht is een kleine rivier met veel transport van zand door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied. Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom,

kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor.

3.3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Kwalificerende waarden Habitatrichtlijn	Doelstelling kwaliteit (leefgebied)
Habitattypen	
H2310 Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i>	>
H2330 Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen	>
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren	>
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	>
H4030 Droge Europese heide	>
H5130 <i>Juniperus communis</i> -formaties in heide of kalkgrasland	>
H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem	>
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	>
H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	=
H7140 Overgangs- en trilvenen	=
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	=
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met <i>Quercus robur</i>	>
H91E0 *Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	>
Soorten	
H1134 Bittervoorn	=
H1145 Grote modderkruiper	=
H1149 Kleine modderkruiper	=
H1163 Rivierdonderpad	=
H1166 Kamsalamander	>
H1318 Meervleermuis	=

*voor een naam betekend het prioritaire soort of habitatype

Waarden Beschermd Natuurmonumenten

Junner en Arier koeland

Geomorfologische en geologische betekenis door afzettingen uit pleistoceen en holoceen

Kwel aan de oppervlakte

Grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden

Bijzondere plantengemeenschappen

Groot aantal broedvogelsoorten

Weidsheid en ongereptheid

Hydrologische gesteldheid, opbouw bodemprofiel en rust voor fauna

Karshoek

Geomorfologisch waardevol door aanwezigheid onvergraven rivierduinen en kronkelwaardafzettingen

Grote verscheidenheid in planten- en dierenleven

Voorkomen van minder algemene plantengemeenschappen

Natuurschoon a.g.v. gevarieerde opbouw

Hydrologische gesteldheid, opbouw bodemprofiel en rust voor fauna

Voorkomen van vlindersoorten

De Stekkenkamp

Kwel aan de oppervlakte

Grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden

Uiteenlopende plantengemeenschappen met algemene en zeldzame soorten

Groot aantal broedvogels en verscheidene minder algemene tot zeldzame reptielen, amfibieën, dagvlinders en libellen

Van betekenis uit oogpunt van natuurschoon (wiedsheid, ongereptheid en afwisseling)

Hydrologische gesteldheid, opbouw bodemprofiel en rust voor fauna

Bron Ontwerp aanwijzingsbesluit zoals gepubliceerd op www.minlnv.nl

3.3.3 *Voorkomen habitattypen en soorten*

Er zijn onvoldoende gedetailleerde gegevens beschikbaar voor een zeer gedetailleerde beschrijving van het voorkomen van de kwalificerende habitats en soorten van het gebied. Onderstaande beschrijving is gebaseerd op informatie die is verzameld in het kader van het opstellen van het Natura 2000-beheerplan in combinatie met verspreidingsatlassen en expertinformatie.

Habitattypen

In het deel van het Natura 2000-gebied dat in het beïnvloedingsgebied van de N 340 ligt komen de volgende habitats voor:

- H2310 Stufzandheide
- H3160 Zure vennen
- H4010A Vochtige heide op zandgrond
- H4030 Droge heide
- H5130 Jeneverbesstruwelen

- H6120 Stroomdalgraslanden
- H7150 Pioniervegetaties met Snavelbiezen

De overige habitats komen alleen buiten het beïnvloedingsgebied van de N 340 voor.

Habitatrichtlijnsoorten

De vier kwalificerende vissoorten (Bittervoorn, Kleine- en Grote modderkruiper en Rivierdonderpad) komen voor in de Vecht (vooral Rivierdonderpad) en in de afgesneden meanders van de Vecht (overige soorten). De Rivierdonderpad is alleen bekend van de omgeving rond kasteel Eerde en de Eerderhooilanden langs de Beneden Regge. Afgesneden rivierarmen met weinig of geen doorstroming vormen een natuurlijk leefgebied voor de soort. Langs de Vecht komt de soort niet voor. De Meervleermuis foerageert boven open water (Vecht, waterpartijen in het Vechtdal, eventueel vennen elders in het Natura 2000-gebied). De kolonies bevinden zich buiten het gebied.

4 Effectbeschrijving

4.1 Te verwachten effecten

De voorgestelde maatregelen van beide varianten kunnen in dit project op verschillende manieren leiden tot negatieve effecten op de Natura 2000 waarden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen effecten door verstoring door licht en geluid en vermesting als gevolg van depositie van stikstof. Omdat alle varianten geheel buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden zijn gelegen, treedt oppervlakteverlies niet op.

Soort effect	Effect	Effectmaat
Geluid	Verstoring van soorten	Oppervlakte verstoord gebied
Licht	Verstoring van soorten	Expertinschatting effect
Vermesting	NO _x depositie	Depositie mol N/ha/jaar

Tabel 4.1

Te verwachten effecten bij de voorgenomen maatregelen bij de opwaardering van de N 340

4.2 Effecten

4.2.1 Gevoeligheid voor storende factoren

In de onderstaande tabellen is voor de kwalificerende habitats en soorten van beide Natura 2000-gebieden de gevoeligheid van voor de in de vorige paragraaf genoemde storende factoren beschreven.

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Storingsfactor	4	13	14
Meren met krabbenscheer	■	☒	☒
Ruigten en zomen	■	☒	☒
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	■	☒	☒
Droge hardhoutooibossen	■	☒	☒
Bittervoorn	■	...	...
Kleine modderkruiper	■	...	...
Grote karekiet (broedvogel)	■	■	■
Grutto	■	■	■
Kleine Zwaan	■	■	■
Kolgans	■	■	■
Kwartelkoning (broedvogel)	■	■	■
Meerkoet	■	■	■
Pijlstaart	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■
Slobeend	■	■	■
Smient	■	■	■
Zwarte Stern (broedvogel)	■	■	■

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Storingsfactor	4	13	14
Stuifzandheiden met struikhei	■	☒	☒
Zandverstuivingen	■	☒	☒
Zure vennen	■	☒	☒
Vochtige heiden	■	☒	☒
Droge heiden	■	☒	☒
Jeneverbesstruwelen	■	☒	☒
*Stroomdalgraslanden	■	☒	☒
*Heischrale graslanden	■	☒	☒
Ruigten en zomen	■	☒	☒
Overgangs- en trilvenen	■	☒	☒
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	☒	☒
Oude eikenbossen	■	☒	☒
*Vochtige alluviale bossen	■	☒	☒
Bittervoorn	■	...	...
Grote modderkruiper	■	...	...
Kamsalamander	■	...	...
Kleine modderkruiper	■	...	...
Meervleermuis	■	■	■
Rivierdonderpad	■	...	...

■ zeer gevoelig ■ gevoelig ■ niet gevoelig ☒ n.v.t. ...onbekend

4 Vermesting; 13 Verstoring door geluid; 14 Verstoring door licht

4.2.2 Verstoring door geluid

De geluidsbelasting voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn berekend voor de varianten die invloed kunnen hebben op het gebied. De geluidscontouren 42-47 en >47 dB(A) zijn hierbij gehanteerd.

Effecten op Natura 2000 Oppervlakte geluidsbelast gebied (ha)	Autonoom	0 +	0 ++	Net 80	Net 100	O 100 2x1	O 100 2x2
42 – 47 dBA	58	58	57	58	53	65	61
> 47 dBA	123	123	123	122	127	117	125

Tabel 4.3

Uit de bovenstaande berekeningen blijkt dat bij een deel van de varianten het geluidsbelaste oppervlak door de ingreep ten opzichte van de autonome situatie af zal nemen. De varianten Net100, O100 2x1 en O100 2x2 laten een toename zien van het verstoorde oppervlak. Dit ligt in de orde van grootte van een 3 tot 7 hectare voor 42 tot 47 dB(A) contour en 2 tot 4 hectare voor de >47 dB(A) contour.

Voor het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied zijn geen geluidsberekeningen beschikbaar. Deze zijn niet uitgevoerd omdat de kwalificerende soorten (met uitzondering van de Meervleermuis, zie hier onder) van het gebied niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid. Wel is zeker dat de geluidsbelasting van dit gebied toe zal nemen.

Habitattypen

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en Vecht- en Beneden-Reggegebied

De habitattypen zijn ongevoelig voor verstoringen als geluid- en lichtverstoring. Effecten op de habitattypen kunnen worden uitgesloten.

Habitatrichtlijnsoorten

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Volgens de effectindicator van LNV is het onbekend of de bittervoorn en kleine modderkruiper gevoelig zijn voor verstoring door geluid. Gezien de geringe toename van geluid is het hoogst onwaarschijnlijk dat er sprake zal zijn van enig effect.

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Van de habitatrichtlijnsoorten is alleen de Meervleermuis gevoelig voor verstoring door licht en geluid. Gezien de afstand van het tracé tot de grens van het Natura 2000-gebied speelt lichtverstoring zeker geen rol. De toename van de geluidsverstoring kan een effect hebben op de Meervleermuis. Omdat voor deze soort geen drempelwaarden bekend zijn kan geen kwantitatieve uitspraak worden gedaan. Gezien het verschil in frequentiebereik van verkeersgeluid en de echolocatie en communicatiegeluiden van de Meervleermuis wordt verstoring van het foeragegedrag onwaarschijnlijk geacht. Eventueel effect op verblijfplaatsen kan niet voorspeld worden: het gebied is alleen aangewezen voor de Meervleermuis als foeragegebied. Het is niet bekend waar deze soorten hun kolonie hebben. Gezien het gedrag van de Meervleermuis kan dit 10 kilometer of verder van het Natura 2000-gebied zijn. De kans op negatieve beïnvloeding van de verblijfplaatsen wordt klein geacht.

Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Geen van de kwalificerende broedvogelsoorten komt voor binnen het invloedsgebied van de weg (zie ook paragraaf 3.2.3). Een negatief effect op deze soorten als gevolg van geluidsverstoring is dan ook met zekerheid uit te sluiten.

Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

In het aanliggende Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende overwinterende vogelsoorten voorkomen. Zij gebruiken het gebied als foerageergebied en als rust- en verblijfplaats. Door de toename van verkeersintensiteit kunnen foerageergebied en rust- en verblijfplaatsen verstoord worden. Van de aangewezen niet-broedvogels is volgens de effectenindicator alleen de Grutto gevoelig voor verstoring door geluid (zie Tabel 4.1). De toename van de geluidsverstoring betekent –gezien de geringe oppervlakte– een klein negatief effect voor de Grutto. Volgens de effectindicator van LNV zijn de overige vogelrichtlijnsoorten (de niet-broedvogels Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeend, Meerkoet) niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid. Enig effect kan echter niet met zekerheid uitgesloten worden. Gezien de geringe toename van geluid is het hoogst onwaarschijnlijk dat er sprake zal zijn van een significant negatief effect.

4.2.3 Verstoring door licht

Habitats

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en Vecht- en Beneden-Reggegebied

De habitattypen zijn ongevoelig voor verstoringen door factoren als geluid- en lichtverstoring. Effecten op de habitattypen kunnen worden uitgesloten.

Habitatrichtlijnsoorten

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Volgens de effectindicator van LNV is het onbekend of de bittersvoorn en kleine modderkruiper gevoelig zijn voor verstoring door licht. Gezien de geringe toename van geluid is het hoogst onwaarschijnlijk dat er sprake zal zijn van enig effect.

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Gezien de grote afstand van het tracé tot de grens van het Natura 2000-gebied is verstoring door licht uitgesloten.

Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Geen van de kwalificerende broedvogelsoorten komt voor binnen het invloedsgebied van de weg (zie ook paragraaf 3.2.3). Een negatief effect op deze soorten als gevolg van verstoring door licht is dan ook met zekerheid uit te sluiten.

Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Alle niet-broedvogels van dit gebied zijn gevoelig voor verstoring door licht. Het deel van het tracé dat in de nabijheid van de Vecht ligt, wordt echter afgeschermd door een dijk. Als gevolg hiervan zal er geen sprake zijn van aanlichten van de uiterwaard door het verkeer. Het strooilicht van de wegverlichting is in de huidige situatie al aanwezig en zal niet merkbaar veranderen. Een effect hiervan kan dan ook uitgesloten worden.

4.2.4 Vermesting

Alleen de habitats zijn gevoelig voor vermisting. De Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten zijn niet gevoelig voor vermisting als gevolg van de deposities in de orde grootte waar het in dit geval om gaat.

De luchtberekeningen zijn gebaseerd op een worstcase alternatief. Het worstcase alternatief is bepaald door van alle alternatieven per wegvak de hoogste intensiteit en de hoogste congestie te bepalen. De maximale bijdrage van de weg aan de depositie is circa 60 mol N/ha/jaar. Bij de alternatieven waarbij het huidige tracé van de N 340 wordt gevolgd, zal er sprake zijn van een toename van enkele tot maximaal <10 mol N/ha/jaar. Bij de alternatieven Lange en Middellange

omleiding ontstaat er een depositie van maximaal 60 mol N/ha/jaar op plaatsen waar op dit moment geen depositie als gevolg van infrastructuur is. Deze delen liggen echter op ruime afstand van de twee Natura 2000-gebieden. Daar staat tegenover dat bij deze alternatieven de depositie van de huidige N 340 af zal nemen omdat de verkeersintensiteit af zal nemen.. De stikstofdepositiecontouren voor de autonome ontwikkeling en het worstcase alternatief zijn te vinden in het PlanMER.

In de onderstaande tabel is voor beide gebieden de achtergronddepositie, de kritische depositie van het meest gevoelige habitat en de maximale toename als gevolg van de weg opgenomen. Alle genoemde waarde zijn in mol N/ha/jaar.

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Voor "Vecht en Beneden Regge" is het meest kritische habitatype H3160, Zure vennen (450 mol N/ha/jaar). Deze liggen ondermeer in het westelijke deel van het gebied en daardoor relatief dicht bij het betreffende deel van de N 340. De depositieberekeningen laten zien dat het effect van de opwaardering van de N 340 tot op slechts enkele honderden meters vanaf het huidige tracé leidt tot een verhoging van de depositie van meer dan 1 mol N/ha/jaar. De afstand tussen het tracé en het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied bedraagt meer dan 2,5 kilometer. Toename van depositie als gevolg van één van de alternatieven is daarmee uitgesloten.

Uiterwaarden Zwarte water en Vecht

Het meest kritische habitatype in het gebied "Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht" is het type H6510B, Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (1540 mol N/ha/jaar). Deze liggen ondermeer in de uiterwaarden van de Vecht op enkele 10-tallen meters van het huidige tracé van de N 340. De kritische depositiewaarden van de habitats zijn ontleend aan Dobben & Hinsberg (2008). De alternatieven waarbij het bestaande tracé tussen Dalfsen en de aansluiting van de A28 gebruikt wordt, leiden tot een toename van de depositie van dit habitatype van 2 tot 10 mol N/ha/jaar. De alternatieven met een nieuw tracé op dit wegvak (ombouw en lange en korte omleiding) leiden naar verwachting niet tot een toename van de depositie op het Natura 2000-gebied. De verkeersintensiteit stijgt weliswaar, maar door de grotere afstand tussen het nieuwe tracé en het Natura 2000-gebied, zal de depositie op het Natura 2000-gebied lager zijn. Aangezien er alleen een worstcase berekening is uitgevoerd kan deze expertinschatting niet met exacte cijfers onderbouwd worden. Een kwalitatieve interpretatie van de worstcase berekening kan echter tot geen andere conclusie leiden dan dat de depositie op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht bij de alternatieven Ombouw, Lange en Middellange omleiding niet zal toenemen.

Habitatype	Achtergronddep	Kritische dep	Maximale toename
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht			
Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden	1860	1540	10
Vecht- en Beneden-Reggegebied			
H2310 Stuijzandheide	2000	1100	0
H3160 Zure vennen	2000	410	0
H4010A Vochtige heide op zandgrond	2000	1300	0
H4030 Droge heide	2000	1100	0
H5130 Jeneverbesstruwelen	2000	2180	0
H6120 Stroomdalgraslanden	2000	1250	0
H7150 Pionierv egetaties met Snavelbiezen	2000	1600	0

Voor "Vecht en Beneden Regge" is het meest kritische habitatype H3160, Zure vennen. Deze liggen ondermeer in het westelijke deel van het gebied en daardoor relatief dicht bij het betreffende deel van de N 340. Het meest kritische habitatype in het gebied "Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht" is het type H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (type met Grote vossenstaart; kievitsbloemhooilanden). Deze liggen ondermeer in de uiterwaarden van de Vecht op enkele 10-tallen meters van het tracé. De kritische depositiewaarden van de habitats zijn ontleend aan Dobben & Hinsberg (2008).

Samenvatting van de te verwachten effecten

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Aangezien geen van de varianten kan leiden tot toename van de stikstofdepositie op dit gebied scoren alle alternatieven neutraal.

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Aangezien de huidige achtergrondconcentratie hoger is dan de kritische depositiewaarde van het habitatype Vossenstaarthooilanden (waar de Kievitsbloemhooilanden in de uiterwaard van de Vecht toe behoren) kan iedere toename van de depositie leiden tot een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied. Dat betekent dat de alternatieven die een verhoging van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied veroorzaken -- scoren. Dit zijn de alternatieven die nabij het Natura 2000-gebied gebruik maken van het bestaande tracé van de N 340. De andere alternatieven (ombouw, lange en middellange omleiding) leiden niet tot een toename van de stikstofdepositie en scoren daarmee neutraal.

4.3 Beoordeling effecten

In de onderstaande tabel zijn de te verwachten effecten opgesomd. Dit is een samenvatting van de effecten die in de voorgaande paragraaf zijn beschreven.

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Kwalificerende waarde	Effect
Grutto	Verstoring door geluid bij de varianten, niet significant
Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeend, Meerkooi	Mogelijk verstoring door geluid, zeker niet significant
H6510B Glanshaver en vossenstaarthooilanden (kievitsbloemhooilanden)	Vermesting bij de varianten 0+, 0+++, Net 80 en Net 100, kans op significant negatief effect

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Kwalificerende waarde	Effect
Meervleermuis	Mogelijk verstoring door geluid, kans op effect zeer klein

De effecten van de verstoring door geluid op de instandhoudingsdoelen worden beperkt ingeschat. Een onzekerheid is echter de ligging van de kolonie of kolonies van de Meervleermuis. Dit dient nader onderzocht te worden om zekerheid te verkrijgen. Om meer in detail uitspraak te kunnen doen over de effecten van geluidsverstoring op de overwinterende vogels (niet-broedvogels) in de uiterwaarden van de Vecht dient eveneens nader onderzoek uitgevoerd te worden. Hiervoor zijn

telgegevens nodig (opvraagbaar bij SOVON Vogelonderzoek Nederland). In beide gevallen wordt een significant negatief effect niet verwacht. Nader onderzoek kan in het kader van het besluit-MER plaatsvinden.

Aangezien voor alle relevante kwalificerende habitats in de huidige situatie de kritische depositie reeds wordt overschreden en er als gevolg van het initiatief een verhoging van de depositie optreedt, kan er bij de varianten die zorgen voor een verhoging van de depositie van stikstof sprake zijn van een verdere significante aantasting van de instandhoudingsdoelen voor deze habitats. Dit is alleen het geval bij het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht voor de varianten 0+ en 0++ en Net 80 en Net100.

5 Conclusie

5.1 Conclusies

- De effecten van de toename van geluidsverstoring voor overwinterende vogels op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn naar verwachting gering en niet significant. Nader onderzoek is nodig om deze uitspraak goed te kunnen onderbouwen. Een significant negatief effect kan niet worden uitgesloten, het nader onderzoek kan in het kader van het Besluit-MER plaatsvinden.
- Omdat de locatie van de kolonie(s) van de Meervleermuis onbekend zijn, kan voor deze soort geen zekere uitspraak gedaan worden over de omvang van het effect. De kans op een wezenlijk effect is gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied zeer klein. Nader onderzoek kan in het kader van het Besluit-MER plaatsvinden.
- De alternatieven 0+, 0++, Net 80 en Net 100 veroorzaken een toename van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

5.2 Aanbevelingen

In de structuurvisie N 340 is in vervolg op wat in het Plan-MER is beschreven een nieuwe tracékeuze gemaakt. Dit is niet één van de varianten uit het Plan-MER, maar een combinatie van een aantal varianten. Dit voorkeursalternatief ligt nabij het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht op het tracé van het Plan-MER alternatief Lange Omleiding. Dit betekent dat significante effecten als gevolg van depositie zijn uitgesloten. Gezien de keuze voor dit voorkeursalternatief kunnen significante negatieve effecten op Natura 2000 met voldoende zekerheid worden uitgesloten. In het kader van het Besluit-MER, wanneer meer details over de plannen bekend zijn, dient nader onderzoek naar de effecten op de Natura 2000-gebieden plaats te vinden. Gezien de uitkomsten van de Voortoets en de keuze die in de structuurvisie gemaakt wordt, is een Passende Beoordeling in het kader van het Plan-MER niet nodig.

6 Bronnen

- Jansen, J.A.M., Schaminee, J.H.J., 2003. Europese natuur in Nederland. Habitattypen
- Jansen, J.A.M., Schaminee, J.H.J., 2004. Europese natuur in Nederland. Soorten
- Heukel's Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff, 1996
- SOVON vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & EIS Nederland, Leiden
- Dobben, H. van & A. van Hinsberg, 2008. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra, Alterrapport 1654.

Websites:

- www.natuurloket.nl: website met flora- en fauna informatie
- www.minlnv.nl: website van het ministerie van LNV
- www.overijssel.nl
- <http://www.milieuennatuurcompendium.nl/>

